

IN C. SVETONII
TRANQVILLI
AVGVSTVM,

DIATRIBE
IX.

Quam in Vniuersitate
Argentoratensi,

Prefide

MATTHIA BERNEGGERO,

Professore Historiarum

Ordinario,

A. d. 28. Martii.

Publica disquisitioni subiiciet

HIERONYMVS HAIDIVS,
Austrius.

Οὐρα καὶ ἑρεσίη.

ARGENTORATI.

Prostant in officina WILHELMI-CHRISTIANI
GLASERI, Academiæ Typographi. Anno CHR.

M. DC. XXXIII.

VIRIS

GENEROSIS, STRENVIS,
NOBILISS.

DN. IOHANNI SOCKIO, Sacrae Caes. Regiaeque Maiestatis Con-
siliario, Eiusdemque Camerae Cremnicensis Praefecto graui-
simo.

DN. STEPHANO MOSLEHNERO, Sacrae Caes. Regiaeque
Maiestatis in Camera Nouisoliensi Administro meritissimo.

DN. HERMANNO ROTH à ROTHENFELS, inclytæ Came-
rae Cremnicensis rationum Magistro eminentissimo.

Mæcenatibus ac Patronis meis, omni submissionis genere
afficiendis:

NEC NON

REVERENDO *admodum, Clariss. Excellentiss.*

DN. M. IOHANNI VRLSPERGERO, Ecclesiae Cremnicensis
Pastori supremo, Gymnasiarchæ vigilantissimo, Fautori eximiâ
veneratione colendo:

ITEM

Consultissimo Prudentissimoque

DN. FRIDERICO ARTZ, Sacrae Caes. Regiaeque, Maiestatis apud
Cameram Cremnicensem Administro Spectatissimo:

Dominis Patronis, Fautoribus, omni obseruantia, ac obsequii
cultu perpetuò afficiendis,

Hoc exercitium academicum L. M. Q.
dicat, consecrat Resp. iisdemque

S. P. D.

MORTALIVM conciliandi animos, ad vsumque suum adiungendi, nã fraus talis, magni mei Patroni, Tullio teste, candida censenda? ad quam cū virtus, tū prudentia etiam addantur. Etenim nemo nescit, & leuiter qui præteritorū recognoscit exempla, impendiō Tito amorī deliciisque generis humani, Scipionique Africano magnæ laudi esse datum, quum illi ad promerendam omnium voluntatem plurimum ingenii, artisque, superfuerit; huic ea comitas, naturalisque dexteritas, vt barbaros ac hostes infensissimos facunde alloquendo sibi conciliarit. Hæc igitur, atque alia penitus consideranti, visus sum mihi ad similitudinem, vestrum promereri adfectum; quanquam fecissem diu, ni rei grauitas me deterruisset, quam ambiendo magnorum virorum fauore, quorundam tenuitati inuida fortuna præstitit: ea quippe, vt res cunctas ex lubricidine magis, quam ex vero celebrat, obsecuratque, item facit, vt quidam beneuolentiam mereantur, quidam habeant, sicque inclinatio in hos, offensio in illos existat. Sed hanc exemit dubitationē singularis vestra humanitas, quæ passim apud vestros celebratur, vt nullus addubitem, Vos eam adfectionem, quam vtique ambio, mihi præstituros. Quod præsumptum teneo in Te, Strenue Dn. Sock, pietate, industria, vsuque rerum multiplici, & auctoritate Eminentissime, qui consilio, operaque inclytam Cameram, magna cum laude foues, regis, cuius dexteritatem optimi quique suspiciunt, cognati liberalitatem exosculantur, omnes benignitatem admirantur. Nec vestræ facilitatis ita ignarus Nobilissimi Domini, Domine Moslehner, incomparabilis literarum, literatorumque Patrone, tu non tantum honores maximos, & adeptus es facile ac egregie, secundaque fama administrafti, sed subinde Cameræ Nouisoliensi, & bono publico, non minore iustitia quam omnium cum emolumento præes: ita tu Dn. Roth, à Rothenfels, præcipuum Cameræ Cremniciensis conservandæ, augendæque instrumentum, virtute eloquentia apprimè conspicuus, tua in difficillimis deliberationibus eximia prudentia, inque rebus expediendis grauissimis industria, coniuncta cum incredibili humanitate, mihi & aliis probe nota est. Idcirco stetit sententia, nihilominus, vel pandendo actum meorum ordinem, vel quoquo modo, deterfo omni adulationum fuce vestram gratiam aucupari. Præcipuè forassis nostis, meam profectiois instituendæ molitionem, adeoque quàm alterius terræ humanitatem suspirarim. Enimuerò non nullorum, tum Reuerendi admodum, Cl. Domini M. Vrlspergeri Ecclesiæ vestræ luminis eximii, qui semper mihi factum voluit, euenit hortatu, vt Parentes, quosque eorum loco iure veneror, sic sint persuasi, glebæ Hungariæ affixum, aliquando ablegare in eas terras, quæ mutare rudem valerent. Nec cecidit res aliorum, quum exacto admodum biennio ad Ciuitatem Argentoratē-

toratensem, Deo pandente viam, appulissim, ubi præter alia videndi, audiendi; dignissima, cruditio quoque consummata sui retinet æstimationem: ea de causa ratus, non tantum præsentī vita mihi fruendum, verum in longius consulendum esse, iis me salutis rei literariæ præsidibus actutum applicans, qui non ad loquū solum, etiam tacentes, instar incentiui iuuenilem discendi calorem animarent. Quorum omnium principem tenet locum (quid enim beneficia reticendo meipsum fraudem?) Clarissimus Dn. Matthias Berneggerus, Præceptor meus omni obseruantia iugiter suspiciendus, is equidem vage erranti per hanc ciuitatem hospitalitios præbuit lares, mensaque beauit, verum quod semper mihi fuit, eritque palmarium, nullo non tempore nunc antè docendo, face salutarium monitorum præluendo adest: ut ultro se suggerentibus causis, tum incitatissimo discendi tempore, neue fraudi sit mora, quam non expetunt tempora mea, maturandum esse putarim, nec longiori comperendinatione differendum exequi studiorū pensum; cum probe sciam, dubitando & dies prolatando magnas corrumpi opportunitates, adeoque turpem ridiculamque rem esse elementarium senem: suborta fiducia tradere me consiliis Dn. Berneggeri volui, quæ etsi in omnibus rebus plurimum valeant, tamen in studio suscipiendo maxime. Edoctus, post creperam & ancipitem deliberationem, quid faciendum mihi, qua via insistendum. Dehinc confestim iis studiis, in vsu acti oneque ciuili palmam habentibus me mancipauī, sedulo reputans, satius esse fauorabili quam inuisæ rei vacare, quotus quisque enim tam patiens, vt velit discere, quod in vsu non sit habiturus? quippe tralatitium illud Taciti prudentiæ ciuilis magistri cum studere nos iubet, non vt nomine magnifico segne otium velemus, sed quo firmiores aduersum fortuita Rempub. capessamus, quæ alias multis Virutibus opus habet, quibus velut anchoris hæc naui firmetur, varia prudentia, qua velut clauo gubernetur. Porro hæc Prudentia præterquam ex Historiis, id est, vt ille, acerrima mente Tubæ pacis autor habet, ex ipso fonte ciuilis prudentiæ cum sit petenda, paulo propius ad easdem gradum sustuli. De quibus vt facilius credatis, Diatriben hanc limatam, exarscitamque academico publicè disputantium examini, pro ingenii arentis exilitate propositam videre adprobare. Sed superiorum quæ occupauī dicere non nescius, fauori, beneuolq; adfectui velificari non desistam. Quapropter vobis Viris genere genioque generosis, hanc Diatriben dico, sacroque, ea obseruantia nominis vestri sit vades ea quoque grata animi significatio. Denique nihil amplius quam Deum salutis vestræ præsidem comprecor (hoc enim voti mei caput est) vt vos conseruet, semperque præstet incolumes quo magis in hisce temporum vicissitudinibus, & vt eum Aristoph. omnia supera, infera reddit Iupiter altitonans vigilem operam Ecclesiæ conseruandæ Reipublicæque gnauius impendatis. Scriptum Argentorati, m. Martio, Anno reparatæ Salutis M. DC. XXXIII.

G. N. R. & P. V. D. D.

addictissimus

Hieronymus Haidius.

MICHAELI WENGERO,

Viro Generoso Nobilissimog,

MATTHIAS BERNEGGERVS

S. P. D.

E Acio libens, eximie virorum, ut Haidium nostrum domuitionem parantem, & secundioris itineris omine votog, quo vel in primis in obsessis undiq, militari latrocinio viis est opus, & his prater ea ad te literis prosequar, quæ non spem tibi, sed rem ipsam exhibeant. Cum enim abhinc biennio, uberius excolendi ingenii gratia nostram ad Academiam ablegatum, & ipse, & prater ea veteres amici, viri spectatissimi, Georgius-Vlricus Reutterus Senator, ac Gabriel Leporinus Archigrammateus in Republ. Schemnicensi, paterno prorsus affectu mihi vestrum huncce commendassetis; sane quidem ex alloqui primi modestia, ex amabilitate morum, ex ore vultuq, ipso praeclara omnia minante, proclive mihi fuit, quod euénit hariolari: verumtamen in hoc adolescentia lubrico, & ea Seculi ad omnem licentiam prolapsi corruptela, vel ab optima quauis indole, nil certi

promittere fuit. Nunc dum prateruectus istas
syrtis & Syrenum scopulos, enaigato feliciter
Academica vitæ pelago, patriæ sese reddit, or-
namentum eius singulare, familiæ decus atque
præsidium insigne futurus, equidem hanc istis
moribus istoque sæculo raram felicitatem ex
animo vobis habeo gratulandum: quam ad
promouendam utinam à mea tenuitate tan-
tum opis, quantum debuisse sentio, conferri po-
tuisset. attamen bene est, quod indoles egregii
Iuuenis ad faciendum officium ultro prona,
monitore non magnopere indiguit: quodque
præterea sapienter à nobis ipsis est prouisum,
ut ne si vellet quidem, expectationem vestram
destituere facile posset. Hinc enim peregrina-
tionis ac studiorum ei socios adiunxistis ado-
lescentes exempli rarissimi, Michaellem-Io-
hannem Moslehnerum, & Samuelem Scri-
berium, ut patriæ communionem, sic morum in-
geniorumque similitudine iunctissimos: qui dum
sibi mutuū pietatis, probitatis, assiduitatis ex-
emplū præbent, accedente præsertim Achatæ fi-
dissimi Iohannis Kempii quotidiana consue-
tudine; nec ab Academica licentia, quam in-
epte

apte libertatem appellant, nec ab ulla corrupti
sodalitii peste, quicquam erat periculi metuen-
dum: quin potius eis solummodo sese familia-
riter applicantes, quorum conuictu meliores
doctioresque redderentur, omnibus bene agen-
di, bene audiendi partibus egregie persuncti,
hoc laudis obtinuerunt, ut inter præcipua no-
stra Vniuersitatis ornamenta suo merito con-
numerentur. Quorum ne facile cum bene-
uolentia memoriam abiiceremus, erectis in
publico studiorum atque doctrinae suae monu-
mentis ipsi cauerunt. Ac Haidius quidem
non sat habuit, eruditam de bello ciuili disser-
tationem suam, tibi præter alios inscriptam,
in Academico congressu, nuper egregie propu-
gnasse: verum etiam hoc addito Suetoniana
diatriba quasi superpondio, sese commenda-
re voluit. quod ut non ingratum habeas o-
ro. simul & illud qua par est reuerentia peto,
cum eximios illos viros, quorum præscripto
nomine frontem huiusce diatribes honestauit
Haidius: tum etiam quos honoris causa no-
minaui, Reutterum generum, ac Leporinum,
itemq; nobilissimum Balthasarem Friso vit-
zium,

zium, cum Affine meo Iohanne Stockero,
viro optimo, meis verbis officiosa salute per
occasionem impertire digneris. Hi namque so-
li sunt, quos isthic in hoc tempore nouerim. A-
lii, quorum notitia ac familiaritati me prima
iuuentus admouit, cum à patria calamitati-
bus oculos abducturus, in contubernio Iohan-
nis Steinbergii ac Danielis Etzingeri, oras
istas incolerem, ut audio mortalitatis legem
iam expleuerunt. E quibus Erasmi Fischeri,
Georgii & Iohannis Zaltveiniorum patris fi-
lii, Georgii Freiseisen, Io. Klockeri, Abraha-
mi Vnuerzagt iam olim condiscipulatu in hac
Academia, & fraterna quasi necessitudine
coniunctissimi, Caspari Liechtenbergeri, Io-
hannis Pichleri, Hiobi Waldneri, qui primus
Geometriae cognoscenda ductor auctorque mihi
fuit, horum inquam omnium iucundam san-
ctamque recordationem non nisi cum vita de-
ponam. Opto, posteris eorum, si qui sunt, bene
esse, vestramque patriam una vobiscum, omni
felicitatis genere largissime cumulatam, per-
petuoque florentem, à Deo seruari. Vale. Per-
scriptum Argentorati, d. 26. Martii, an-
no à N. C. M. DC. XXXIII.

C. SVETONII
TRANQVILLI
AVGVSTVS.

CAPVT XXVIII.

- D**E (a) reddenda Rep. bis cogitauit: primo post oppressum statim Antonium, memor obiectum ab eo sibi sæpius, quasi per ipsum stare ne redderetur: ac rursus (b) tædio diuturnæ valitudinis: cum etiam (c) magistratibus ac senatu domum accitis (d) Rationarium imperii tradidit. || Sed reputans, & (e) se priuatum non sine periculo fore, & illam plurium arbitrio (f) temere committi, in retinenda perseverauit: dubium (g) euentu meliore, an voluntate.
- 2 || Quam (h) voluntatem cum præ se idem idem ferret, quodam etiam edicto his verbis testatus est. (i) *Ita mihi saluam ac sospitem (k) remp. sistere in sua sede liceat, atque eius rei fructum percipere, quem peto, ut optimi status auctor dicar: & moriens, ut feram mecum spem, mansura in vestigio suo fundamenta Reip. quæ iecero.* || Fecitque (l) ipse se compotem voti, Nisi sus omni modo (m) nequē noui status pœniteret.
- 3 || Urbem (n) neque (o) pro maiestate imperii ornatam, & (p) inundationibus incendiisque obnoxiam, excoluit adco, ut (q) iure sit gloriatus, *marmoream se relinquere, quam latericiam accepisset.* || Tutam (r) vero, (s) quantum prouideri humana ratione potuit, etiam in posterum præstitit.

NOTÆ IN CAPVT XXVIII.

Num. 1. (a) De reddenda Rep. bis cogitauit.] Intellige t̃d cogitauit
A uit

SVET. AVG. CAP. XXVIII. *Consilium redd. Reip.*

uit cum effectu : nam alioquin & simulavit ipse semper, se Rempub. velle reddere : & tandem, vt posset, optavit non simulatè, sed ex animo, si fides vlla ipsi habenda. verba eius extant apud Senecam, in lib. de breuitate vite, cap. 5. Diuus Augustus, cui diu plura quàm vlli præstiterunt, non defuit quietem sibi precari, vacationem à Repub. petere. Omnis eius sermo ad hoc semper reuolutus est, vt sibi pararet otium. Mox. In quadam ad senatum missa epistola, cum requiem suam non vacuam fore dignitatis, nec à priore gloria discrepantem pollicitus esset, hæc verba inueni. sed ista fieri speciosius quàm promitti possunt : metamen cupido temporis optatissimi mihi, prouexit, ut cum rerum lætitia moretur adhuc, perciperem aliquid voluptatis ex verborum dulcedine. *Suetonio reddere Remp. est quod pluribus* Dio lib. 53. pag. 570. c. 574. c. dicit, restituere populo & arma, & leges, & prouincias, & redditus. Sic apud Senecam possidere Remp. Casaubonus. Apud Dionem lib. 52. de reddenda ab Augusto Repub. extant orationes duæ contrariæ, suadentis Agrippæ, dissuadentis Mæcenatis : quæ sententiarum diuersitate fluctuanti, Virgilium persuasisse retinendum, autor est in eius vita Donatus. non tam absurde, quàm viro docto videtur. Nam & qua gratia valuerit apud Augustum ille poëta, & quid hæc natio consilii politicis extra ordinem saltem adhibita possit, ætate patrum exemplo Buchananani, & nostra Taubmani, constat. Porro pro cogitauit, Freinsheimius conicit legendum dubitauit, quomodo Tacitus 4, 57, 6. 6, 46, 1. 13, 50, 1. H. 4, 63, 1. & Curtius 4, 10, 16.

Ibid. (b) Tædio diuturnæ valitudinis] Septimo suo Consulatu, vt narrat Dio initio lib. 53. nisi aliquis malit ad eam referre quæ in XI. consulatu gesit. de quibus Dio in eodem libro extremo. Casaub. De valitudine, hoc est infirmitatibus Augusti, infra cap. 81.

Ibid. (c) Magistratibus ac senatu domum accitis] Dio lib. 53. fin. magistratibus, & senatorum equitumque primoribus ad se conuocatis. Errat igitur vir eruditus [Torrent.] cum emendat magistr. è senatu. Casaub.

Ibid. (d) Rationarium imperii] ita dictum, quod rationes in eo publicæ continerentur. Autor infr. cap. 101, 7. vocat Breuiarium imperii : & in Vespas. 8, 11. Instrumentum imperii. Tacitus explicat ac describit Annal. 1, 11. cum prolatum à Tiberio libellum scribit, quo opes publicæ continebantur : quantum ciuium sociorumque in armis : quot classes, regna, prouinciæ ; tributa, aut vectigalia, & largitiones ac necessitates. quæ cuncta sua manu perscripserat Augustus. Appianus talem librum

Consilium redd. Reip. SVET. AVG. CAP. XXVIII.

librum in fine prafationis ad Hiftor. Rom. promiffit. Vltimus liber, inquit, habebit copiam militarem, quam & quantam Romani habeant: tum prouentus pecuniasque, quas per fingulas gentes capiunt: item quid in clafles impendant, & fi quid erit huiusmodi. Sed is liber periit. Dubites, an, quod cenfet Langlen Semeftr. 5, 5. idem cum Imperii Rationario fit instrumentum regni apud Ciceronem Brut. epift. 4, 12. & 15, 9.

2. (e) *se priuatum non fine peric. fore] Ob offenfus, fcilicet in triumphatu ac principatu contractas. Eadem inculcat Augufto Mæcenaf apud Dionem lib. 52. pag. 544. B. Eodem argumento Athenienfes, cur imperium in socios deponere non poffint, vtuntur apud Thucydidem 1, 12, 17. Sic Perian- der apud Laërtium, rogatus aliquando, cur in tyrannide perfifteret; quia, inquit, & fponte, & inuitum cedere, æque periculofum eft. Imò, voce Phalaridis in epift. ad filium, periculofius eft, Principatum deponere, quam occupare. Apud Liuium tamen 34, 33, 2. Ariftæus Nabidi proponit exempla tyrannorum, qui depofito imperio, reftitutaque libertate fuis, non tutam modo, fed etiam honoratam inter ciues fenectutem egiffent. Nimirum honeftos pretextus querimus: ipfiffima eft imperii retenti caufa, cupido dominandi, cunctis affectibus flagrantior. Tacit. Annal. 15, 53. Porro priuatus hoc loco dicitur quifquis non eft Princeps, vtut magiftratibus aliis præditus: vt apud Tacitam Hift. 1, 49, 9. Suet. Domit. 9, 2. Iuftinum 2, 10, 4. Plin. panegy. c. 7. 9. 21. & pluries.*

Ibid (f) temere] In duobus optimis libris deeft hæc dictio: neque eam ego defiderauerim. Sensus enim eft, vnius loco plures dominos Rempub. inuafuros. Res enim Romana eo deuenerat, vt æquabili ac ciuili more regi non poffet tantum imperium. Hæc Torrentius. Sed propter hanc ipfam quam allegat caufam, vocem temere (Palatinis quoque codd. probatam) neceffariam putem. Tenerarium fcilicet fuiſſet, rem Romanam, hoc ftatu, plurimum arbitrio committere. Vnde quoque Seneca Benefic. 2, 20. Bruti confilium in occidendo Cæfare damnat, quod aut Regis nomen extimuerit, cum optimus ciuitatis ftatus fub Rege iuſto fit: aut ibi ſperauerit libertatem futuram, vbi tam magnum præmium erat & imperandi, & feruienti: aut exiftimauerit ciuitatem in priorem formam poſſe reuocari, amiſſis priſtinis moribus: futuramque ibi æqualitatem ciuiliſ iuris, & ftaturas ſuo loco leges, vbi viderat tot millia hominum pugnantia, non an feruient, ſed vtri. &c. Adde Tacit. 1, 9, 10. & H. 1, 1, 2.

Ibid. (g) euentu meliore] Hanc bigam verborum probabiliter elimi-

SUET. AVG. CAP. XXVIII. *Consilium redd Reip.*

nat Freinshemius in Indica Floriano, voce Dubium. Nam hoc dubitabatur, an serio voluerit Rempub. reddere: an vero voluntatem illam (quod mox sequitur) tantum præse tulerit.

3. (b) Quam voluntatem cum præ se ident. fer. quodam] Non aliter optima exemplaria scripta & edita. Pulmanni tamen codex unus. Quam voluntatem quodam, &c. omisis intermediis.

Ibid. (i) Ita mihi saluam ac fospitem Remp.] Dignum Principe iurandum. Ammianus lib. 24. cap. 10. princ. Animabat Iulianus exercitum, cum non per charitates, sed per inchoatam negotiorum magnitudinem deieraret assidue, sic sub iugum mitteret Persas: Ita quasi satum recrearet ciuem Romanum, ut Traianus fertur aliquoties iurando dicta consueuisse firmare: Sic in prouinciarum speciem redactam videam Daciam: Sic pontibus Istrum, Euphratem superem: & similia plurima. Hactenus Ammianus. Tale illud Planci Imperatoris in epistola ad Ciceronem, Famil. 10, 9. Ita ab imminentibus malis Resp. me adiuvante liberetur. At in Octauio, quando Remp. primum capeſebat, damnatum illud à bonis, Ita mihi parentis honores consequi liceat. Casaubonus. Hoc postremum extat in Cicerone ad Attic. 16, 15. Sic idem Catilinaria 4, 6. Ita mihi salua Repub. vobiscum perfrui liceat. Plura exempla vide in Brissonii Formulæ lib. 8. pag. 809. 810.

Ibid. (k) Remp. sistere in sua sede] Sedes est basis, κρηπίς. Sistere ἀπορῥῆναι, ἰσχυρῶς. Est enim (quod non aduertunt interpretes) translatum à columnæ vel colossus, qui magno nisu in suam basim (βασίς interdum Greci vocant) restituuntur, ut in eo exemplo quod narrat Socrates lib. 1. cap. 20. Ita loquitur Isocrates Archidamio, sub finem: Si virtuti nostræ fortuna fauerit, ut Rempub. in pristinum amissæ dignitatis gradum restituamus. Eadem translatio in illis mox, mansura in vestigio suo fundamenta Reip. Symmachus ep. 46. lib. 3. Ita voluenda attulit dies, ut Domini nostri Gratiani fortissima simul ac felicissima manu nutantia Reip. pondera fulciantur. Sic obiter emendabis illum locum: nam vulgò gratiam pro Gratiani. Hæc Casaubonus aduersus Torrentium, qui sedem interpretatur firmum ac stabilem rerum statum: quomodo Horatius Epod. 13. Deus hæc fortasse benigna Reducet in sedem vice. Quæ interpretatio à Casauboniana tam parum abest, ut eadem prope videatur.

4. (l) Fecitque ipse se compotem voti] Audax dictum. Statius 9. Thebaid. de Capaneo, vers. 550.

Sic ait, & voti sese facit ipse potentem.

Ornatus Urbis. SVET. AVG. CAP. XXVIII.

Vetus dictum est Romanorum, Sapiens ipse fingit fortunam sibi. apud Plautum, Ciceronē, Sallustium, Orat. de rep. 1, 2. & Cornelium Nepot. Seneca epistola 31. Quid votis opus est? fac te ipse felicem. & ad hoc exemplum multa apud Stoicos impietati proxima. Casaubonus. Ab eadē arrogantia pendet illud Mezentii apud Virgilium Æn. 10, 773. Dextra mihi Deus, & telum quod missile libro. Nunc adsint. Et illud Herculis in Oetao Seneca vers. 1290. Nunquam ad tuas (Iouis) confugit Alcides manus, Non cum &c. non tamen vultus meos In astra torfit: semper hæc nobis manus Votum spondit. &c. Ita Finni olim, referente, imo laudante Tacito Germ. 46, 10. Securi aduersus homines, securi aduersus deos, rem difficillimam assecuti sunt, vt illis ne VOTO quidem opus sit. Adde supra 16, 5, 5. & Freinsheimii notas ad Florum 2, 6, 44. a.

Ibid. (m) ne quem noui status pœnit.] *Linus* 8, 21, 6. Credi non potest, vllum populum, aut hominem denique, in ea conditione, cuius eum pœniteat, diutius quam necesse sit, mansurum. Ex hoc loco non euincitur, Augustum Imperatorum primum fuisse. Monarchia quippe Romana etiam Tiberii tempore noua fuit habita, vt clare perspicitur ex Tacito. 1, 7, 5. & 1, 8, 11. imo sub Vespasiano, multos adhuc in Gallia vixisse ante tributagenitos, Ciuius ait apud Tacit. H. 4, 17, 8. nec illi tamen propterea fundatores Imperii. Quid multis? Caesar Dictator perpetuus fuit, hoc est, quid nisi Rex & Imperator? Addenda quæ notauimus ad Suet. Cæs. 61, 1, b. & 76, 2, e.

5. (n) Urbem neque pro] Corruerant hunc locum qui putabant à superioribus ista pendere: falso. nam si in capita secari debuit Suetonius, hinc erat ducendum principium eorum quæ ex vulgata diuisione capitibus continentur 29. & 30. More enim suo auctor, toti illi sermoni istud veluti caput & breue præposuit. Casaubonus. Urbem neque & Palatini codices duo habent, & poscit id plane sententia auctoris: vt mirum sit, in Torrentii Mss. omnibus, & in veteribus editionibus, præter Stephanicam, extare, Urbem namque.

Ibid. (o) Pro maiestate imperii] Sic in veteri lapide posito in honorem Augusti obmunitas vias, PRO. DIGNITATE. IMPERI. Casaub.

Ibid. (p) inundationibus incendiisque obnoxiam] *Tacitus* 15, 38, 5. de incendio Neroneo, Ignis anteit remedia velocitate mali, & obnoxia vrbe arctis itineribus huc & illuc flexis, atque enormibus vicis qualis Roma fuit. Sed vide Strabonem lib 5. pag. 162. & seq. De inundationibus subit mirari, cum ea res causas naturales & manifestas haberet,

semper tamen Tiberim exundantē pro magno prodigio habitum, & in Acta relatum. Casaub. Vide Liu. 24, 9, 6. & 30, 38, 10. & Tacit. 1, 76. & H. 1, 86. Capitolinum in Imp. M. Antonino c. 8. item Plinium 3, 5, 27.

Ibid. (q) Iure sit gloriatus marmoream se relinquere quam latericiam accepisset. Aliuorsum trahit Dio [lib. 55. pag. 676. A.] Augusti dictum: quem morientem dixisse refert: Romam se terream (γῆνιν) accepisse, lapideam (λίθινην) relinquere, & addit suum interpretamentum: eo dicto non ædificiorum elegantiam, sed imperii firmitatem ipsum innuere voluisse. At Suetonius non de firmitudine, sed de publicis ædificiis accipit. Iulianus in Caesaribus ad Dionis mentem accedit, qui sic gloriantem inducit Augustum, respiciens haut dubie illius hoc dictum. Cū civilibus diffidiis rem Romanam sape in extremo sitam cernerem, sic omnia ordinaui, ut vrbs in posterum iam adamantina tota sit. Idem Iulianus Augusti vocem spectasse videtur cum diceret Antiochenis, Velle se ipsorum urbem facere marmoream. Libanius Legatione ad Iulianum de Antiochia: Tu quippe nuper de vrbe reprehensus; ego vero marmoream (hoc enim verbo utebaris) eam efficere constitueram. Notabis quomodo verterit illa Dio latericiam & marmoream: alii Græci pro latericiam dixerunt πνελινν. Allusit autem Augustus ad antiquissima Romanorum ædificia, de quibus Varro Tagῆ Μειντα. Antiqui nostri domibus latericiis paullulum modò lapidibus suffundatis, ut humorem effugerent, habitabant. De his Plinius lib. 35. cap. 14 Casaubonus. Augustus non ipse modo φιλοκλήτης (ædificandi studiosus) sed & talium fautor erat. Quomodo, Pisone domum à fundamentis vsque ad summum tectum accurate exædificante, animum, dixit, exilaras meum, ita ædificans, quasi Roma sit futura sempiterna, referre Plutarcho in fine apophtheg. Rom. Ceterum vrbs Roma splendorem pluribus exsequitur Lipsius Admirandor. 355. Quid vero maxime splendidam reddat ciuitatem ornataque, dixerit Piccartus Decad. 12. c. 4.

(r) Tutam.] scilicet ab incendiis inundationisque periculo.

Ibid. (s) Quantum prouideri humana ratione potuit.] ὅσον ἂν προέβλεπον ἀνθρώπων πρὸς πόλιν. Xenophon. hoc autem ideo additum, quia fati necessitas humanis consiliis rumpi non potest, ut ait Linius 1, 42, 2. Cas.

CAPVT XXIX.

Publica opera plurima exstruxit: ex quibus vel præcipua, (a) Forum cum (b) æde Martis Vltoris, templum (c) Apol.

Opera publica. SVET. AVG. CAP. XXIX.

Apollinis in Palatio, (*d*) ædem Tonantis Iouis in Capitolio. || Fori exstruendi causa fuit, hominum & iudiciorum multitudo, quæ videbatur, non sufficientibus duobus, etiam (*e*) tertio indigere. || Itaque festinantius, nec dum perfecta Martis æde, publicatum est, cautumque ut separatim in eo (*f*) publica iudicia & (*g*) sortitiones iudicum fierent.

4 || AEdem Marti (*h*) bello Philippiensi (*i*) pro vltione paterna suscepto vouerat. Sanxit ergo (*k*) ut de bellis triumphisque heic consuleretur senatus: prouincias cum imperio peturi, (*l*) hinc deducerentur: quique victores redissent, huc (*m*) insignia triumphorum inferrent. || (*n*) Templum Apollinis in ea parte Palatinæ domus excitauit, quam fulmine ictam desiderari (*o*) à Deo haruspices pronuntiarant. || (*p*) Addita porticus cum (*q*) bibliotheca Latina Græcæque, quo loco iam senior sæpe etiam senatum habuit, (*r*) decuriasque iudicum recognouit.

7 || Tonanti Ioui ædem consecrauit, liberatus periculo, cum (*s*) expeditione Cantabrica per nocturnum iter (*t*) lecticam eius fulgor perstrinxisset, seruumque (*v*) prælucentem exanimasset. || Quædam etiam opera sub nomine alieno, nepotum scilicet & vxoris sororisque, fecit: ut porticum (*x*) basilicamque Lucii & Caii: item (*y*) porticus Liuiæ & 9 (*z*) Octauiae, (*a*) theatrumque Marcelli. || Sed (*b*) & ceteros principes viros sæpe hortatus est, ut pro facultate quisque monumentis vel nouis, vel (*c*) relictis & excultis, urbem adornarent. || Multaque à multis exstructa sunt: sicut (*d*) à Marcio Philippo, (*e*) ædes Herculis Musarum: à L. Cornificio, (*f*) ædes Dianæ: ab Asinio Pollione, (*g*) atrium Libertatis: à Munatio Planco, (*h*) ædes Saturni: à Cornelio Balbo, theatrum: à Statilio Tauro, amphitheatrum: à M. verò Agrippa, complura, & egregia.

NOTA AD CAPVT XXIX.

Num. 1. (*a*) Forum cum æde M. VI.] *De Augusti foro apud Ovidium in 5.*

in 5. Faſtorum. v. 552. atque apud ſcriptores alios multa. [vt Plin. 16. 39. 5. & 35. 4. 13. & 36. 15. 6. Dionem in Traiano 245. B. Spartianum in Adriano 6. 19. Macrobius Saturn. 2. 4. 8. & rursus Ouid. de Pont. 4. 5. 10. & forte Tacit. 4. 67. 9. & c.] Sed notanda verba Seruii recens à Daniele editi, ad illa, *Æn.* 1. 298. Furor impius intus Sæua fedens super arma, &c. notat enim Seruius: In Foro Augusti introeuntibus ad sinistram fuit bellum pictum, & furor sedens super arma æneis vinctus, eo habitu quo poëta dixit. *Casaubon.* De hoc ceterisque foris accuratissime *Lipsius Admirand.* 3. 7.

Ibid. (b) æde Martis ultoris.] Huius adis magnificentiam multis celebrat Ouid. *Fast.* 5. 549. & c. Meminerunt & Iuven. *sat.* 14. 261. Tacit. 2. 64. 2. Plin. 34. 8. 2. iterum Ouid. *trist.* 2. 295. Eam hodie Diuæ Martine templum ceſſiſſe, & Foro Augusti, in hortis post Marſorium nunc positis exitiſſe, *Martianus topograph. Rom.* 3. 9. scribit. Vtrumque in VIII. Urbis Regione collocat P. Viſtor. Diuerſa ab hac fuit (quam tamen autorum interpretes plerique cum ea confundunt) ædes Martis Ultoris, seu potius vt Ouidius *Faſtor.* 5. 595. appellat, Bis-ultoris, in Capitolio, ab Augusto, post illam demum extructa, in qua ad exemplum Iouis Feretrii, signa Populi Rom. de Parthis recepta, & spolia militaria Parthorum adſixa, currus etiam triumphalis Augusti repositus, vt apparet ex Dione lib. 54. pag. 602. A. & vet. Numis. Bis-ultor autem dictus hic Mars, quod, vt prius in vindicanda nece paterna (Caſaris) ita nunc secundum Parthica Craſſi clade ultorem Augusto sese praſtitiffet. Porro ædem Martis ultoris (dubium an illam in Foro Augusti, an vero hanc Capitolinam: nec iam lubet expendere) memorant quoque Tacitus 3. 18. 3. & 13. 8. 1. Plinius 34. 14. 5. *Martialis* 7. 50. 4.

Ibid. (c) Apollinis in Palatio.] Qui Apollo Palatinus inde cognominatur infra 31. 1. & 52. 3. & à Propertio 4. 6. 11. cum Horatio 1. epist. 3. 17. Ideo autem hoc templo ſtructo deueneratus Apollinem Augustus videtur, quod veller eius haberi filius, vt apparet infra cap. 94. 4. vel quod eiusdem beneficio, ad Actium prælio nauali proſtigafſet Antonium. Apollinem Palatinum à Scopas ſtatuario factum autor est Plinius 36. 5. 19. Iuxta hoc templum conuenire ſolitos Iuriſconſultos, de litibus ambiguis diſceptaturos, refert antiquus ſcholiaſtes Iuuenalis ad ſatyr. 1. 128.

Ibid. (d) ædem Tonantis Iouis.] Quam Dio ſub initium libri 54. dedicatam refert, Capionis & Varronis coniuratione in Auguſtū detectā: & quidē ipſo dedicationis ſacro multa tonitrua exaudita, quaſi Auguſtale opus Tonans & Fulgens Iupiter ſanciret. Parietes in hac æde ſolidis glebis marmoreis

Opera publica. SVET. AVG. CAP. XXIX.

reis constitisse tradit Plinius 36,6,9. Statuam Iouis Tonantis, Leocræ opus facit idem 34,8,35. Iouis cognomina varia curiose collegit Briffonius de Formul. lib. 1. pag. 53. & seq.

2. (e) tertio indig.] Roma antiquitus solum erat Forum Romanum, quod & Latinum, & vetus dicitur, in quo Rostra, quodque Cato Censorius muricibus sternendum censuerat, ut est apud Plin. 19,1,23. Additum deinde Forum Iulium, de quo autor in Cæs. 26,4. Tertium nunc accedit Augustum, quod Plinius 36,15,6. inter operum pulcherrima refert. De hoc numero Seneca de Ira 2,9. Infirmitates, furta, fraudes, quibus trina non sufficiunt fora. Statius Sylvar. 4,9,15.

Quæ trino iuuenis forotonabas. Martialis 3,38.

Atque erit in triplici par mihi nemo foro.

Postea quartum inchoavit Domitianus, Transitorium: absoluit Nerva, ab eo Nervæ etiam dictum. Suet. Domit. 5,2. Lamprid. in Alex. cap. 28. De hoc accipiendum illud Martialis 10,28.

Et fora tot numeras, Iane, quot ora geris.

Quintum denique Vlpium, ab Vlpio Traiano conditum, de quo Marcellinus 16,17. Agellius 13,24. &c. Sed hæc nimirum de foris civilibus intelligenda sunt, ubi res ac lites agebantur. Alia fuere vernalia, à rebus quæ illic vendebantur, appellata: ut Forum Boarium, Suarium, Piscarium, Pistorium, Holitorium &c.

3. (f) publica iudicia] ut repetundarum, ambitus, maiestatis, & ceteræ quæ enumerantur in l. 1. ff. de publicis iudiciis.

Ibid. (g) fortitiones iudicum] Moris erat, nomina iudicum conscribi, & in urnam mitti, ut de pluribus necessarius numerus per sortitionem confici posset: tunc ex illo delectorum iudicum numero permittebatur accusatori ac reo, reicere quos putarent sibi aut inimicos, aut ex aliqua re incommodos fore. Reiectione celebrata, prætor in locum eorum qui reiecti fuerant, substituebatur alios, quibus ille iudicum legitimus numerus compleretur, & hæc sortitio dicebatur, quæ perfecta iudices in leges iurabant, ut obstricti religione iudicarent. Hanc iudicum sortitionem significavit poeta maximus scribens Æn. 6,432. Quæstor Minos urnam movet. — Beroaldus ex Pediano fere. Plura Sigonius de iudiciis 2,12. & Polletus in Historia Fori Romani 5,7.

4. (h) bello Philippensi] in Philippicis campis adversus Brutum & Cassium gesto. Supra cap. 13.

B

Ibid. (i)

Ibid. (i) pro ultione paterna] vt vlcisceretur Caesaris patris adoptiuæ necem. Ouidius Fast. 5,569.

Vouerat hoc iuuenis tunc, cum pia sustulit arma.

A tantis Princeps incipiendus erat.

Ibid. (k) Vt de bellis triumphisque h. conf. sen.] Ouidius de hoc templo Fast. 5,556. Hinc fera Gradium bella mouere decet.

Olim in Capitolio. Appianus de bellis Punicis pag. 42. D. Senatus mentem suam aperuit: & in Capitolium, vbi de bello deliberare solent, conueniens, decreuit &c. Casaub.

Ibid. (l) hinc deducerentur] à comitantibus ac prosequentibus officiis honorisque gratia: vt factum Cesari in Hispaniam proficiscenti. Suet. Caf. 71,3. Legitur apud Rufum atque Victorem in Urbis Regione prima Mutatorium Caesaris, quod Guido Pancirolus in libello de XIV. Urbis regionibus interpretatur domum illam publicam, à Casare post pontificatum maximum habitatam, teste Autore in Caf. 46,1. sic appellatam, quod eam Cæsar mutauerit: quæ quid sibi velit originatio, mihi non liquet. Verostimilius C. Barthius Adversarior. 2,22. Mutatorium, locum fuisse putat, in quo Cæsar Togam Sago commutaret, aut in procinctum abiturus, illic sagæ militibus distribueret, ipse paludamentum sumeret. Cui rei propria edificia dicata fuisse, liquere censet ex hoc Autoris loco, de Martis æde, iis ab Augusto destinata, qui cum imperio in prouinciis irent, vti inde producerentur. Mutare autem de vestimentis sæpe dicitur: quomodo etiam Græcis ἀλλάττωματα (ab ἀλλάττω, mutare) sunt indumenta: & ἀλλαξιμᾶριον, vestiarium, à qua voce, Meursii Glossarium videre pretium est opera.

Ibid. (m) insignia triumphor.] urbium captarum præliorumque imagines, titulos, fercula, & alia triumphorum instrumenta.

5. (n) Excitauit.] Vir doctus [F. Vrsin.] qui exertaui pro excitauit, repperit in vno fortasse aut altero cod. amplectitur, non magis mihi sententiam suam probat, quam doctus alter ille, qui apud A. Gellium mauult legi in verbis Quadrigarii lib. 9. c. 13. lingua exerrare, quàm linguam exertare. Quæ lectio & elegantissima est, & omnium aliorum historicorum narratione confirmatur, qui in eare vbi plerique verbo exerere, nec aliter Plinius quoque, 4, 9, 35. Nec moueor si in vno aut altero cod. sic scriptum extat: nam in pluribus multo aliter est. Sic sane antiquis, exemplar quod ipsi vidimus. Casaubonus.

Cicero in Oratore 2, 66, 6. memorans eandem Historiam, Gallum facit distortum, eiecta lingua: vbi itidem legere malim exerta.

Ibid. (o)

Ibid. (o) à Deo] Apolline, cui dicatum templum illud. Non enim Iouis tantum, sed & aliorum deorum est, emittere fulmina, ut è Thufcorum litteris tradit Plinius 2, 52, 1.

6. (p) Addita] *Al.* addidit. *al.* additæ.

Ibid. (g) Bibliotheca Latina Græcæque] Quam exstruere destinaverat Cæsar. Sueton. Cæs. 44.4. sed nunc demum perfecit Augustus, anno Urbis cond. DCCXXVI. ut ex Dione, principio libri 53. cognoscitur. Noster in Grammaticis cap. 20. C. Iulium Higinum, Bibliothecæ Palatinæ (nam ita dicebatur hæc à loco, quia in ipso Palatio) Præpositum siue Custodem facit, quem nos Bibliothecarium appellamus. Quod non de tota, sed alterutra putem accipiendum. Græcam enim seorsim custodem suum habuisse, & Latinam, apertum est ex Inscriptionibus Romanis Gruteri DLXXVI, 9. DLXXVII, 8. DLXXVIII, 5. DLXXXIII, 6. Hanc D. Gregorii aeo, id est sexto post N. Chr. seculo, Romæ adhuc extitisse, ex Ioanne Sarisberienfi de nug. Curial. 2, 26. & 8, 19. apparet. Fuit & heu quondam Germaniæ Palatina sua Bibliotheca, quæ suis nuper auulsa sedibus (vah pudor!) Alpes transuolauit. Quod inestimabile damnum, Custos eius, ἡμεῖς & illa Βιβλιοθήκη, Gruterus, optimis quibusque autoribus ad illos Codices emendatis publicatisque, tolerabilius aliquanto fecit. Sed profecto macula Palladii huius non erepti nobis, sed eiectione relegatique, (venia sit in libera ciuitate libere loquenti,) ἀναπόνηται, ἀνεκλυται, ἀναπότρεται erit, quamdiu litteris suis constabit honos.

Ibid. (r) decuriasque iudicum recog.] De hac recognitione Plinius lib. 33. fine capituli 1. De Decuriis iudicum idem 33, 2, 1. & fuse Pollerius Histor. fori Rom. 3, 8. & 9.

7. (s) expeditione Cantabrica] De qua *suprà* 20, i. c.

Ibid. (r) Leticam eius fulgor perstrinxisset.] *Vel, ut alii libri, præ-*
strinxisset. Fulgur autem pro fulmine, ut in Domitiano 15, 2. Tot fulgu-
ra facta auditaque sunt. [& iterum 16, 4. haruspex consultus de ful-
gure.] & ita semper in libris olim aruspicum : sæpe etiam Plinius, & opti-
mus quisque Latinitatis auctor. Glossarium, κεραυνόβολον ἡμερῶν, fulgu-
rum. Lege fulgur dium. Festus, Diu fulgur appellabant diurnum,
quod putabant Iouis, ut nocturnum Summani. [ita Plin. 2, 52, i.]
Glosse, κεραυνόβολον ὡπὸ τοῦ πρὸς ῥακτῶν fulgur submanum. Ita accipe vo-
cem fulgor in Constantini constitutione, Cod. Theodos. De paganis sacrifi-
ciis & templis; Si quid de palatio nostro, aut ceteris operibus publicis

degustatum fulgore esse constiterit, retento more veteris obseruantia, quid portendat ab haruspibus requiratur. *Casaub.* Fulgur pro fulmine quoque sumi, pluribus ostendit *Salmasius* in *exercitationib.* *Plinianis* pag. 1135. 2. *Seneca* tamen *quaest. natural.* 2, 12. & 16. Fulgurationem à fulminatione distinguit, quod illa, comminatio sit sine ictu: hac autem, iaculatio cum ictu: in illa late ignis explicetur: hac igne coacto feriat. Pro perstrinxisset *Palatinus* *prim. ac tert.* habent praestrinxisset, rectius, opinor. Sic *Ammianus* 23, 18. de *Euphrate* flumine: praestricis pluribus insulis. Nos dicimus, vorüber streichen. Transcursum fulguris Autor vocat infra fine capitis 90.

Ibid. (v) praelucentem] Rectè: non, vt alii, praeduentem. Nam viatores noctu faces gerere solitos, *Turnebus* *Aduersar.* 3, 22. ostendit ex illo *Varronis* *de re rustica* 1, 14. quod habet radices viuæ sepi, ac viatoris praetereuntis lasciui non metuet facem. Adde *Casaub.* ad *Suet. Caes.* 31, 3. Non videtur (quod viro docto visum *Semestr.* 8, 10.) hoc mutuo sumptum ab *Atheniensibus*, quibus per legem *Solonis* (de qua *Plutarchus* *Sol.* c. 35.) noctis non licuit iter suscipere, nisi praelato lumine in vehiculo deferrentur. Nam lex ista *Solonis* ad feminas tantum pertinet, quarum pudori & fama consultum ille voluit. 29, 11.

8. (x) basilicam *Lucii & Caii* nepotum *Augusti* ex *Julia* filia & *M. Agrippa*. Hanc in XI. *Vrbis* regione collocat *Rufus*. De *Basilicis* vidende note ad *Caes.* 10, 1.

Ibid. (y) porticus *Liuiæ* vxoris *Augusti*. Hanc porticum in *tertia* *Regione Vrbis*, iuxta templum *Concordiæ Virilis*, collocat cum *Victore* *Rufus*. Huius meminerunt *Ouidius* *Fast.* 6, 639. & in *Arte* 1, 72. *Plinius* lib. 1. e. pist. 5. m.

Ibid. (z) *Octauia* sororis *Augusti*. erat hac porticus in regione *Vrbis nona*. Mentio eius apud *Plinium* 34, 6, 13, 35, 11, 23, 36, 5, 18. 32. 41. Circumscribit *Ouidius* in *arte* 1, 69. *Octaßias* *tegetatras* appellat *Iosephus* *bell. Iud.* 7, 24. m. *Festus* in *Octauia*, duas *Roma* porticus fuisse tradit, appellatas *Octauias*, quarum alteram theatro *Marcelli* propiorem *Octauia* soror *Augusti* fecerit: alteram theatro *Pompeii* proximam *Cn. Octavius*: quam combustam rescierendam curauerit *Augustus*.

Ibid. (A) theatrum *Marcelli*] In regione *Vrbis nona* item, capax locorum 30000. *Victor*. *Marcellus* *Octauia* *Augusti* sorore genitus, cuius obitum poeta describit *En. sextæ* fine.

9. (B) Sed & ceteros viros principes saepe hortatus est] Notemus igitur in his *Taciti* verbis magnam *μείωσιν* [extenuationem] *Annal.* 3, 72.

Erat

Erat etiam tum in more publica munificentia: nec Augustus arcuerat Taurum, Philippum, Balbum, hostileis exuias, aut exundanteis opeis, ornatum ad Urbis, & posterum gloriam conferre. *Casaub.*

Ibid. (C) reſectis] *ex vetuſto renouatis, inſtauratis.*

10. (D) à Marcio Philippo] *Auguſti vitrico. ſupra 8, 6.*

Ibid. (E) ædes Herculis Muſarum] *Suſtulimus τὸ &c., ſecuti libb. noſtros & hſtoriam. Hæc ædes in regione nona fuit. Vide Urbis deſcriptionem. Ouidius de ea, Faſtor. 6, 799.*

Clari monumenta Philippi

Aspicias: unde trahit Marcia caſta genus. *Casaub.*

De iunctis huic adiporticibus Plinius 35, 10, 3. & Martialis 5, 50, 12. Eandem vetuſtate collapſam reſtituit tantum ille Philippus. nam primus condidit M. Fuluius Nobilior, anno V. C. DLXIX. triennio poſtquam de Ambracia triumphauit. quo de triumpho Linus 39, 5. De primo illo conditore, ſimulque de cauſa, cur dictus Muſarum Hercules, Eumenius rhetor oratione de ſcholis inſtaurandis cap. 7. Ædem Herculis Muſarum in Circo Flaminio, Fuluius ille Nobilior ex pecunia cenſoria fecit, non id modo ſecutus, quod ipſe litteris, & ſumma poëtæ [Ennii, de qua & Cicero pro Archia c. 11.] amicitia duceretur ſed quod in Græcia cum eſſet imperator, acceperat Herculem Muſagetem eſſe, id eſt, comitē ducemq; Muſarum. Idemq; primus nouem ſigna, hoc eſt, omnium Camœnarum, ex Ambraciensī oppido translata [Plin. 35, 10, 3.] ſub tutela fortiffimi Numinis conſecrauit; vt res eſt, quia mutuiſ opibus & præmiis iuuari ornarique deberent: Muſarum quies deſenſione Herculis; & virtus Herculis voce Muſarum. *Quæ ratio multo probabilior, quam illa Plutarchi problem. Rom. 59. Muſis Herculem ideo iunctum, quod Euandrum litteris docuerit Hercules. Nam Ennio potius hoc pulcherrimum firmiſſima inter doctos ac fortes viros amicitia ſymbolum debere, ſcribit etiam Auctor libelli de viris illuſtribus cap. 52.*

Ibid. (F) ædes Dianæ] *Multa tales Romæ. hæc videtur in Auentino fuiſſe, de qua Martialis 6, 64, 13. & Plutarchus problem. Rom. 4.*

Ibid. (G) Atrium Libertatis.] *Fuit in Auentino. Vide Linium & Ouidiū in Idib. Aprilis. Eò docti tanquam ad legem conueniebant. Ouid. Trift. 3, 1, 71.*

Nec me quæ doctis patuerunt prima libellis

Atria, Libertas tangere paſſa ſua eſt.

[*Aliter, & rectius, opinor, Ouidiū locum hunc exponit Lipſius de Bibliothec. cap. 5. ſin.*] *Ibidem fuit tabularium, in quo ſeruata acta publica. Liuius lib. 43, 16, 10. Cenſores ex templo in Atrium Libertatis aſcenderunt, & ibi ſignatis tabellis publicis, clauſoque tabulario, & dimiſſis publicis*

seruis, &c. Hinc etiam intelligimus loci formam: erat enim similis atrii
 edium priuatarum, quæ habebant tablina & pinacothecas adiunctas: in
 medio erat area sub dio, columnis cincta: idè is locus etiam peristylum
 appellatus. Idem quoque, impluuium dicebatur. Atque hoc propriè atrium
 est, non atrii pars: nam atrium ab ἀτρίον, significat locum in ædibus sub dio.
 Græci ὑπαὶ δέον frequentius vocant: sed ἀτρίον pro atrio notauimus sepe a-
 pud LXX. & Iosephum. Tertullianus in loco Ezechielis cap. 9. subdual
 vertit. Extat & apud Lucianum, neque dubium esse potest inde dictam vo-
 cem Latinam. Nam Varronis aliorumque veterum notationes [atrium di-
 ctum ab Atriatibus Thuscis: vel quasiaterrarium, quod à terra oriatur: vel
 quod fumo esset atrum.] quis non rideat? Etiam illi errant, qui atria suis-
 se tecta volunt, qui adixit Ausonius, [in Mosella, versu 49.] laqueata atria.
 neque animadvertunt, eam vocem, vt apud Græcos μέγαρον & αὐλὴ, pro pala-
 tiis procerum poni: at in iis quæ propriè atria dicebantur, non aliud tectum
 erat, præter alas adificii, quæ velut porticus circa medium subdual efficie-
 bant. Idè doctè auctor Glossarum, atrium πρὸς ὅρον, μέγαρον. Casaubonus.
 Atrii Libertatis meminit quoq; Tacitus Hist. 1, 31, 3. Id primo condidit è mul-
 tatitia pecunia Gracchus. Liu. 24, 16, 17. Deinde refecerunt amplificauitq;
 Patus & Cethegus Censores. idem 34, 43, 5. Et hîc iterum Asinius Pollio. non
 enim is primus auctor. Atria dimetitur ex arte Vitruuius architect. 6,
 4. Adde Agellium 16, 5. Seruium ad Virgil. Æneid. 1, 729.

Ibid. (H) ædes Saturni] De primo huius ædis conditore (nam Mu-
 natius hic Plancus refecit tantum) vide Linium 2, 21, 2. & Macrobius Sa-
 turnal. 1, 8. Post reges vrbe exactos ærariū in ea Publicola constituit, vt scribit
 Plutarchus in eius vita cap. 18. & innuit Lucanus 3, 155. cuius rei causam tra-
 dunt Plutarch. quæst. Rom. cap. 42. & Macrobius Saturn. 1, 8. Inscriptio
 antiqua, quæ Saturni ædem è manubus à Planco factam testatur, extat in
 Hercule Prodicio Pighii pag. 442. Plancus orator, Ciceronis discipulus: cu-
 ius adhuc extant ad eum epistolæ familiarium libro 10. quibus nihil absolu-
 tius, castius, elegantius, rotundius, sine vlla putiditate & cacozelia, censet
 Scaliger ad Eusebii chronicon pag. 154. Sed in Cicerone, Cnei prænomen vi-
 siose gerit. Lucius enim hic ipse est, de quo & Velleius 2, 63, 4.

Ibid. (I) à Cornelio Balbo &c.] De Balbi theatro videndus Dio lib. 54.
 pag. 616. E. De Tauri amphitheatro, idem lib. 51. pag. 527. D.

Ibid. (K) complura] Quanam illa? Tradit Plinius 36, 15, 6. Pan-
 theon

Diuisio Vrbis. SVET. AVG. CAP. XXX.

théon à M. Agrippa Ioui vltori factum. Et mox n. 28. Agrippa in ædilitate sua, Romam ducta Virgine, (*aqua nomen est, cuius meminit & Seneca epist. 83, 9.*) ceteris aquis corriuatis atque emendatis, lacus 700. fecit : præterea salientes 105. castella 130. complura etiam cultu magnifica : operibus iis signa 300. area aut marmorea imposuit, columnas ex marmore 400. eaque omnia annuo spatio : gratuita præbuit balnea 170. De aqueductibus, præter Plinii testimonium, extat & Augusti elogium illud infra 42, 1. Agrippam generum suum satis prouidisse, ne in vrbe siti laboraretur. Adde Dionem lib. 49. sub finem, & lib. 53. pag. 590. Frontinum de aqueductibus post princ.

CAPVT XXX.

- 1 Spatium (*a*) Vrbis in regiones vicosque diuifit : (*b*) instituitque vt illas annui magistratus sortitò tuerentur ; hos
- 2 magistri è plebe cuiusque vicinix (*c*) lecti. || Aduersus incendia (*d*) excubias nocturnas vigilesque commentus est.
- 3 || Ad coërcendas inundationes, (*e*) alueum Tiberis laxauit, ac repurgauit, completum olim (*f*) ruderibus, & ædificiorum prolapsionibus coarctatum. || Quò (*g*) autem facilius vndique Vrbis adiretur, desumpta sibi (*h*) Flaminia via (*i*) Arimino tenus munienda, (*k*) reliquas triumphalibus viris ex (*l*) manubiali pecunia sternendas distribuit.
- 4 || Ædes (*m*) sacras vetustate collapsas, aut incendio absumptas refecit : easque & ceteras opulentissimis donis adornauit : vtpote qui in (*n*) cellam Capitolini Iouis (*o*) sedecim millia pondo auri, (*p*) gemmasque ac margaritas (*q*) quingentes festerriūm vna donatione contulerit.

NOTÆ IN CAPVT XXX.

Num. 1. (*a*) Spatium Vrbis in regiones vicosque diuifit.] Regiones quidem XIV. vicos verò CCCCXXIV. si satis certa hæc in fragmento Rasi lectio : nam Victor aperte vitiatus. Non assentior interpretibus [vt Beroal. & Torr.] qui Augustū negant fuisse diuisionis Vrbis in regiones XIV. auctore. nam si ea partitio Augusto antiquior, cur eius non meminit Varro De lingua Latina lib. 4. Dionis tamen ambigua verba [lib. 55. pag. 634. B.] ex quibus expressè

presse eam sententiam non elicias. Regiones autem ille μέγν vocat simpliciter. Socrates in Ecclesiast. hist. κλίμαα. Alii Graci περιώνας, vnde in Suida περιώνας dicitur, & apud Hesych. περιώνας, curator regionis: nam male ipse interpretatur περιώνας: is enim est vicomagister. Casaub. Vrbis diuisiones hac antiquiores, ac simul hanc ipsam in XIV. regiones partitionem (cuius meminerunt & Plinius 3, 5, 38. Tacitus 14, 12. & 15, 40. alii-que) plene persequitur accuratissimus Merula Cosmograph. 2, 4, 22.

Ibid. (b) Instituitque, vt illas anuui magistratus sortito tuerentur, hos magistri è plebe cuiusque viciniae lecti.] Suetonium breuitas interdum reddit obscurum, vt hic. quod enim ait de annuis magistratibus, quibus commissa regiones vrbis, tam de nouis magistratibus in eam rem creatis potest intelligi, quam de ordinariis. quæ sententia verior: neque enim noui magistratus creati ex institutione Augusti, qui curarent regiones, vt falso docti quidam tradunt: sed eam curam curauere, ediles, tribuni, prætores. Idque ad Seueri tempora seruatum. Hac omnia Dio in actis anni DCCXLVII. clarissime docet, lib. 55. pag. 634. cuius verba sic scribenda, καὶ τοὶ καὶ ἐκείνων (nempe τῶν ἀγορευμάτων, non vt Xylander, τῶν σενοπαρχῶν) καὶ τῶν δημοάρχων, τῶν τε στρατηγῶν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς δεκάεσσα μέρη νεμενέουσιν, καὶ πρὸς ἀρχέτων ὁ καὶ νῦν ἐστὶ γινέσθαι. Legitur vulgo κλίμαα mendosè: nam vel κλίμαα scribendum, vel sic, κλίμαα οἱσι διανέμειν πρὸς ἀρχ. In descriptionibus Vrbis Victoris & Rufi, duo curatores Vrbis regioni cuique assignantur: quod cuius Principis sit inuentum, nescio. Augusti non esse, hoc scio. Vicorum magistros autem, siue viocuros, iam inde ab antiquissimis temporibus Romæ fuisse certum est. Fuit & noua Roma in regiones XIV. diuisa, habuitque suos curatores & vicomagistros. Casaubonus. Magistros vicorum Noster memorat item in Tiberio, sine capitis vlt. & in Claudio 18, 2. nisi magistratus isthic legi, rectius est. Capitolinus in M. Antonino cap. 11. Dedit, inquit, Curatoribus regionum ac viarum potestatem, vt vel punirent, vel ad Præfectum Vrbi puniendos remitterent eos, qui ultra vectigalia quicquam ab aliquo exegissent. Lampridius in Alexandro Seuero cap. 33. Fecit Romæ curatores Vrbis quatuordecim, sed ex consularibus viris, quos audire negotia vrbana cum præfecto vrbis iussit, &c. Præter hos singulis Regionibus bini Denunciatores apud Rufum & Victorem additi leguntur. Hi erant ministri Curatorum & Vicomagistrorum, quales hodie Bidelli in tribubus aut Gymnasiis.

Ibid. (c) lecti] Ita Palatini tres, alique Mss. cum editionibus Aldi & Sabellici. alia, electi.

Incendiorum cura. SVET. AVG. CAP. XXX.

2. (d) Aduerfus incendia excubias nocturnas vigilesque commendatus est.] *Strabo lib. 5. pag. 162. 47. Dio lib. 55. pag. 648. E. in anno DCCLIX. & Iurifconsultus l. 5. Dig. de offic. pref. Vigil. Ante Aediles incendiorum curam habuerunt, vt ex variis eiusdem Dionis & Appiani locis constat. Erant autem cohortes praefecti vigilum à libertinis conscriptae: propterea alii milites per contemptum eos vocabant sparteolos: vt opinor, à funibus, quorum multus vsus in restinguendis incendiis: vel à sparteis tunicis quibus erant amicti: vel etiam à genere calciamentorum. nam huiusmodi hominum solea è sparteis funibus contexebantur interdum, vt docemus a. libi. Sic eos nominat vetus Iuuenalis scholiastes ad haec verba ex satyr. 14, 305. Dispositis praediuus hamis. notans, Per translationem disciplinae militaris sparteolorum Romae, quorum cohortes in tutelam Urbis cum hamis & cum aqua vigilas curare consueuerunt vicinis. Sic accipio apud Tertullianum in Apologia cap. 39. Ad fumum cœnae Serapicae sparteoli excitabuntur: de solo triclinio Christianorum retractatur. Innuit elegantissime scriptor Afer, tantum apparatus cœnae Serapicae esse solum, ut milites cohortium praefecti vigilum, illum locum vbi parabatur, obseruandum haberent. non enim magnum conuiuium sine magno igne paratur: inde incendii metus, quem ait excitare sparteolos. Nihil etiam verat eam vocem ibi interpretari de gumis, lurconibus, & parasitis, quos certum est omnes epularum occasiones sectari. Huiusmodi hominum proprium est, omnis fumi esse non imperitos, vt ait Apuleius in Apologia; & nos ibi nuper exposuimus. itaque sparteoli venustissime dicuntur: quia sparteoli, id est, vigiles dum intenti sunt ad omnem incendii casum, fumos caminorum sollicitè obseruant. Seneca epist. 64. Intertuenerant quidam amici, propter quos maior fumus fieret: non hic qui erumpere è lautorum culinæ, & terrere vigiles solet: sed hic modicus, qui hospites venisse significaret. Casaubonus. De incendii restinguendi cura publica, habet autor noster exempla in Claudio 18, 2. & 25, 9. & in Nerone 16, 1. Apud Tacitum 15, 43, 5. in instauranda Vrbe, post Neronianum incendium, ædificia certâ sui parte, sine trabibus, saxo Gabino Albanoque solidabantur, quod is lapis igni imperuius esset: quo de genere lapidum impernorum igni, Vitruuius 2, 7. Plinius 28, 2, 12. etiam parietes, inquit, incendiorum deprecationibus conscribuntur. Vbi Dalechampius circumscribuntur legit, hoc est, definiuntur, terminantur, ne flamma longius enagetur. Sed omnino rectum est conscribuntur, quod verbi non tantum refertur*

SVET. AVG. CAP. XXX. *Via instaurata.*

fertur ad rem quæ scribitur: sed etiam interdum ad subiectum in quo scribitur. Ita Noster in *Cas.* 81, 2. tabula conscripta litteris Græcis. & Ouid. 2. eleg. 5. conscriptaque vino mensa. Deprecatio autem illa sue exan-
tatio ex Afranio nota fuit, si in pariete scriberetur *Arse Vorfe*. Vide *Festum* dictione *Arse*. Verum ἐὰν οὕτως αὖ ista magica. Felix cui nostri soller-
tia, siphones versatiles, & quamcunque destinaueris quantumvis alta do-
mus partem perenni flumine perfundentes, arcendis ignibus excogitauit.
Hos commentum esse Keplerum; Mathematicum *Cesareum*, aut verius
Mathematicorum *Cesarem*, ex eius litteris mihi constat: etsi mechanici, nil
præter manum operamque commodantes, inuenti præclari gloriam sibi pro
more vindicant.

4. (g) Quo autem facilius vrbs vndique adiretur] Dio in anno V.
C. DCCXXVII. lib. 53. pag. 585. & in anno DCCXXXIV. lib. 54. pag. 602.
Strabo lib. 5. pag. 150. 47. Extant & nummi in memoriam eius rei cusi, cum
hac inscriptione: S. P. Q. R. CÆS. AVGVSTO QVOD VIÆ MVN.
SVNT. [vide Ful. Vrfini *familias Romanas* pag. 281.] Fuerunt & statua
variis locis cum in Vrbe, tum per prouincias, ob eam curam eidem Augusto
posita, vt Dio quoque testatur. Tale est illud monumentum quod hodieque
Emerita in Hispania reperitur. IMP. CÆS. DIVI. F. AVGVSTVS.
PONT. MAX. COS. XI. TRIBVNIC. POTES. X. IMP. VIII.
ORBE. MARI. ET. TERRA. PACATO. TEMPLO. IANI. CLV-
SO. ET. REP. F. R. OPTIMIS. LEGIBVS. ET. SANCTISSI-
MIS. INSTITVTIS. REFORMATA. VIAM. SVPERIOR. COS.
TEMPORE. INCHOATAM. ET. MVLTIS. LOCIS. INTER-
MISSAM. PRO. DIGNITATE. IMPERII. P. E. LATIOREM.
LONGIOREMQUE. GADEIS. VSQ. PERDVXIT. *Casaubonus*.
Extat cum talibus inter Inscriptiones Romanas Gruteri, pag. 149.

Ibid. (h) *Flaminia via*] Viarum straturam, tribus fabricarum Romanæ
Reipub. miraculis adnumerat Dionysius Halicarnass. antiq. Rom. 3, 91. Ac
Flaminie quidem viæ (cuius principium à porta *Flumentana*) auctorem
C. *Flaminium* Censorem facit *Epitome Liii* lib. 20. fin. Strabo verò lib. 5.
pag. 150. 47. C. *Flaminium* Consulem, superioris filium. *Panvinus* censet,
à patre captam, à filio perfectam. Resecit atque restituit Augustus. Memi-
nerunt præter alios *Ovidius* de *Ponto* 1, 9, 44. *Martialis* 4, 64. & 9, 58. Ab
hac via, *Gallie Togatæ* regio *Flaminia*.

Ibid.

Templa refecta. SVET. AVG. CAP. XXX.

Ibid. (k) reliquas triumphalibus viris ex manubiali] Hoc verius quam ut Dio ait, [lib. 53. pag. 385. E.] quibusdam è senatoribus : neque ex pecunia manubiali, sed propriis impensis. *Casaub.* Manubialis pecunia, de hostium manubiis confecta, deferebatur in *Ærarium*.

5. (m) *Ædes sacras &c. refecit*] Vide inscriptionem lapidis *Ancyran.* *Ovidius Fastor.* 2. 59.

Cetera ne simili caderent labefacta ruina,
Cavit sacrati prouida cura Ducis:
Sub quo delubris sentitur nulla senectus,
Nec satis est homines; obligat ille deos.
Templorum positor, templorum sancte repertor,
Sit superis opto mutua cura tui.

Versu penultimo puto legendum refector, non repertor. *Liuius* 4. 20. 8. *Augustum* templorum omnium conditorem aut restitutorem vocat. Imitatus est hunc locum, ut alios multos, ex hoc præsertim libro, *Eginhartus* de vita *Caroli Magni.* Præcipue tamen, ait, ædes sacras vbicunque in toto regno suo vetustate collapsas comperit, pontificibus & patribus, ad quorum curam pertinebant, ut restaurarentur imperauit. *Casaub.*

Ibid. (n) cellam Capitolini Iouis] *Dionysius Halicarn.* 4. 69. & *P. Victor* in descriptione Regionis VIII. tradunt, in templo Capitolino tres fuisse cellas, (quæ ille omnes, hic Delubra, alii Sacella vocant) mediam scilicet Iouis, dextram Mineruæ, læuam Iunonis. Proinde scripsit *Ausonius* in *Grypho* v. 42.

Trina in Tarpeio fulgent consortia templo.

De his adi *Lipsum* in *Admirandis* 3. 5. & *Ryccurum* de *Capitol. Rom.* cap. 13. & seqq.

Ibid. (o) sedecim millia pondo auri] Hæc estimatione nostra (quæ est centum duodecim aureorum & semissis in singula pondo, si eius indicaturæ aurum fuit, cuius extant Romana nomismata) duodecies centena aureorum (coronatorum) millia valent. *Budaus* de *Asse* lib. 3. pag. 126.

Ibid. (p) gemmasque aut margaritas] *Manilius* lib. 5. v. 509.

Hinc augusta nitent sacratis munera templis
Aurea, Phœbeis certantia lumina flammis,
Gemmarumque illi radiantes lucibus ignes.

Vide Macrobius Saturnal. lib. 3. cap. 17. & quæ ad Manilii superiorem locum Iosephus Scaliger de harum gemmarum & margaritarum usu adnotavit pag. 456. Casaub. Auctores his vocabulis fere sic vtuntur, vt gemma omnis lapillus pretiosus sit, margarita concharum partus. Iurisconsulti vero gemmas esse volunt, quæ pellucida sint materia, velut smaragdi, chrysolithi, amethysti: lapillos vero contraria superioribus natura, vt obsidiani, Veientani: margaritas autem nec gemmis, nec lapillis annumerant. l. 15. de auro & argento legato. Sic Horatius carm. 3. od. 24. Gemmas & lapides, aurum & inutile. Et Plinius initio libri 37. gemmas violari signis, nefas ducebant. Idem de pellucidis intelligo. Torrent. Marcellinus autem in fine libri 23. margaritas quoque gemmarum nomine donat. Distinguit tamen & Curtius 8, 9, 19. vbi de India: Gemmas margaritasque mare litoribus infundit. Accurate de hoc discrimine differit Salmasius in Exercitationibus Plinianis, pag. 1113. & seq.

Ibid. (q) quingenties festerium] subaudiuntur ex consuetudine loquendi, centena millia: ea sunt duodecies centena & quinquaginta millia. Summa igitur vere Augustæ donationis erat, tricies centena & quinquaginta millia (3050000.) aureorum, quos Budæus coronatis, Lipsius alii que Philippicis æquiparant.

Miscellarum Questionum, ex hac Diatribe disputandi materiam præbentium Syllabus.

1. Examinandum in Dione pondus rationum Agrippæ, quod reddere Rempub. Augustus debeat: & Mæcenatis, quod retinere, utræ firmiores probabilioresque. 28, 1. a.
2. Num Poëtæ quoque politicas ad consultationes idonei. Ibid.
3. Magistratus vt differat à Senatu. 28, 1. c.
4. An Princeps rationes de redditibus Imperii reddere teneatur, vt ostendat, nil sibi proprie quæri aut infumi. 28, 1. d.
5. An in magistratu constitutus, etiam *privatus* appellari queat. 28, 2. c.
6. Vox

6. Vox *temere* num heic eliminanda. 28, 2. f.
7. Merito ne Bruti in occidendo Cæsare consilium à Senecæ damnatum. 28, 2. f.
8. Num quadantenus excusari possint istæ Stoicæ voces: an item à Tacito Finni propter securitatem adversus deos hominesque iure commendati. 28, 4. l.
9. An Augustus fuerit Imperatorum primus, idque sufficienter ex his verbis probari possit. 28, 4. m.
10. Quis genuinus sensus gloriationis Augusti, *marmoream* urbem se relinquere, quam *latericiam* acceperit. 28, 5. q.
11. Num probandum sit in ciuibus, si *Φιλοκρίται*, ædificatores sint. ibid.
12. Vlla neratione humana prouideri possit, vt locus aliquis ab incendiorum inundationisque periculo tutus sit. 28, 5. s.
13. Catonis dictum an probabile, *forum muricibus esse sternendum*: adeoque num recte, multiplicatis litibus, fora quoque multiplicauerit Augustus. 29, 2. c.
14. Ordinarii iudices, an forte lecti præstent. 29, 3. g.
15. *Mutatorium Cæsaris* quid proprie. 29, 4. l.
16. Bibliothecarum cura num Principe digna: & quid respondendum ad Senecæ de Tranquill. c. 9. locum contrarium. 29, 6. q.
17. Incendii restinguendi cura publica, num antiquitus, an verò nostris temporibus maior atque sollicitior. 30, 2.
18. Incendii progressus an deprecatione magica sisti possit, aut debeat. Ibid.
19. In cella Capitolina, Minerua Ioui dextra assistit, vxor Iuno sinistra. Num validum hoc sit argumentum opiniononi Goropii Becani, sinistrum locum priscis honestiorem habitum existimantis: cum Lipsius in Electis 2, 2. dextrum præferat. 30, 5. n.
20. Templorum structuras magnificas, an vero veterem ad simplicitatem comparatas esse satius sit: an item thesauros in tēplis cumulandi cōsuetudo probanda. 30, 5.

V. C. CHRISTOPHORI BESOLDI I.C.

Compendii Politici, Libri primi caput nonum, loco

Corollariorum adnexum.

1. Addenda nunc est alia diuifio Imperiorum ; qua quædam *Abfoluta*, quædam *Subalterna* dicuntur : illa extra suum Territorium fuperiorem non habent, ac ita nemini nifi immediatè Deo ; hæc alteri vel populo, vel Principi fubfunt.
2. Sicque Imperia fubalterna, quo ad fubditos, ferè abfoluta ; & eadem Dominorum fuperiorum refpectu, non abfoluta exiftunt.
3. Ac talia funt tributaria, vt & feudalìa Regna ; ac quoque Status in Imperio Germanico-Romano : qui in fuis territoriis liberam, fereque regiam poteflatem habent ; Ius territoriale (vulgò dic *Landis* *Herrfchaft* & *Brigheit*) indigitatum.
4. Hocque refpectu dici folet ; Imperii Ordines, ipfum Imperatorem in territoriis fuis repræfentare : quod tamen exceptis iis, quæ Imperatori fingulariter funt referuata, intelligi debet.
5. Hique Status in tria confilia ; Electorum, Principum, & Ciuitatum diuiduntur. Electores autem, vt & Principes ; vel Ecclefiaftici (Archiepifcopi puta, ac Epifcopi) vel feculares funt.
6. Principum nomine Archiduces, Duces, Palatini, Marchiones, Landgrauii, &c. comprehenduntur. Et his quoque immediati Comites & Barones accedunt ; vt & Prælati atque Abbatiffæ ; qui tamen omnes non viritim (vt Principes) fed cūriatim, fententias dicūt.
7. Liberæ Imperii Ciuitates, felfionem & votum in Comitibus, vt & ius territoriale in fuo diftrictu habent, quod & de Nobilibus liberis, nonnulli afferere audent.
8. Denique, quæ forma Reipubl. Ciuitati cuiquam optanda fiet ? difcutiendum effe videtur. Ac quamuis alii, vnius Imperium, alii multitudinis, quidam paucorum feu optimatum præferri velint : Mihi tamen in thefi, mixta Reipubl. forma arridet ; vtpotè in qua integritati legum, iuftitiæque, plenius cautum effe videtur.
9. Si verò non fimpliciter, fed in hypothefi, hanc rem diiudicemus : nullam tunc Reip. fpeciem, alteri abfolutè præferendam ; fed vt populorū diuerfi funt mores, habitus atq; ingenia ; alii ita genti, vel vni genti diuerfo tempore, aliam congruere puto Reip. formationē.
10. Et ita Reipubl. eft, cūm benè ac iuftè, id eft, ad publicam commoditatem, fuè ab uno, vel pluribus, ea geritur : at cūm ii qui præfunt, quifque ad fuum collimat emolumentum, & Imperio ad propriam abutuntur vtilitatem ; iam vitiofa aberransve, imò cadauer eft Reipubl. non corpus.

EXIMIO IUVENI HIERONYMO
HAIDIO.

Decus iuuenta, magna proles patria,
Hunnisque maior & Scythis parentibus
Quorum manus mundi execrata est orbita:
Haidi, quies te docta Musarum inuat
Et cura sacri, at impotentis otii,
Qui viribus tam mentis ignea vales
Quam barbara patres tui ferocia.
Non ense sanguinis rubente purpura
Donare longas posteris imagines
Conferre genti duco claritudinem;
Sed moribus prestare & albicantibus
Signare nomen calculis aut gloriam
Virtutibus probis cruentam vincere;
Quod tu facis, dum perpetis vita proci
Leges sepulcri, temporum cacas vices
Et ordinem rerum voracem, saculi
Vires superbas aucuparis callide.
Sic semper antecedis aetatem tuam,
Cum Casare Augusto imperas feliciter,
Nouusque Tranquilli amulus scribis bene,
Obsessus vndeque prolixo agmine
Fama quod aeterna invias calcas vias.
Gaude Attila propago: nunc binominis
Potator Istri, potat & Permessida:
Tuque haecenus nullo iacens cultu Scythia
Assurge, nunc Anacharsis hic est Haidius.

Benevolentia causa f.

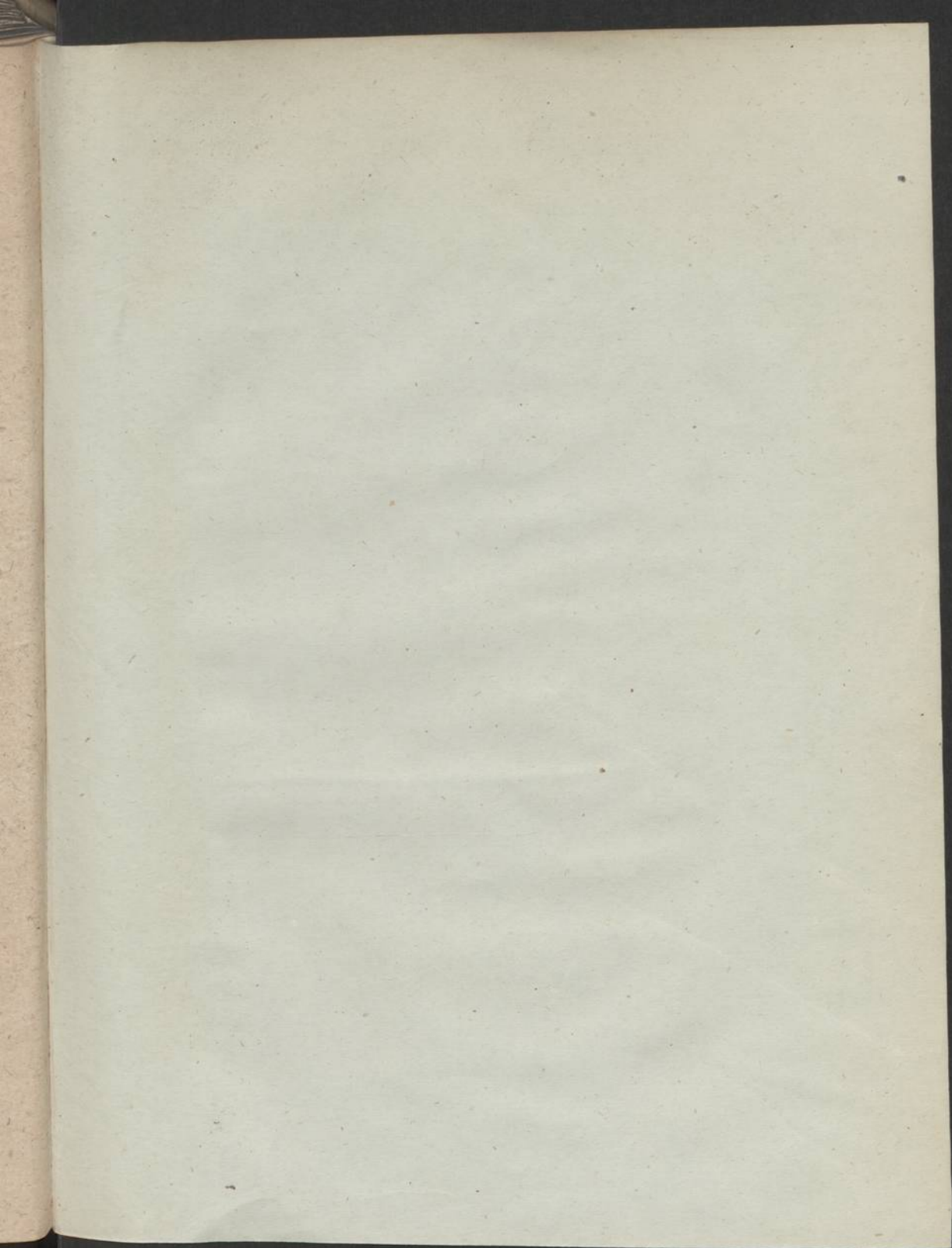
Andr. Lucius.

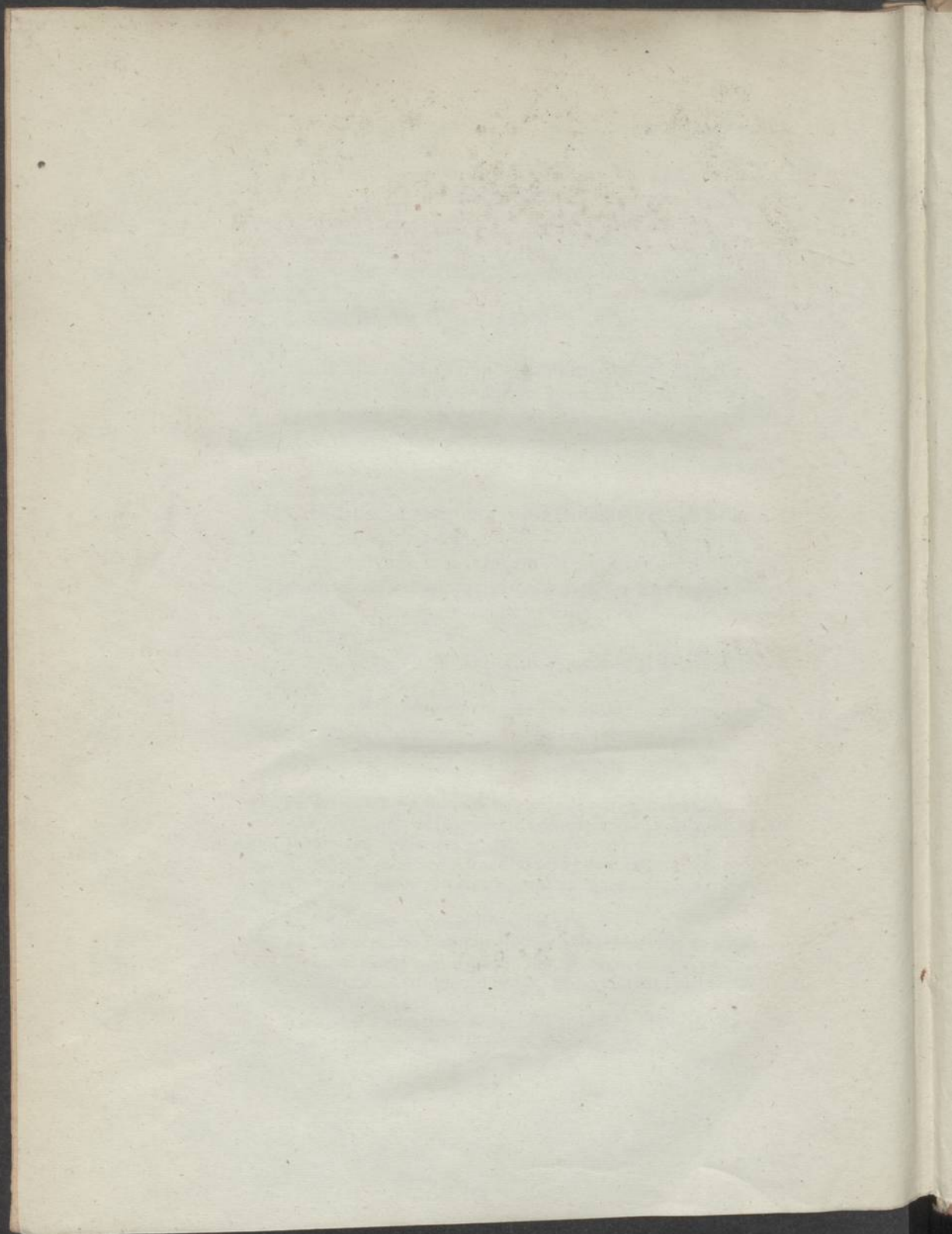
DVabus his rationibus prudentiam
 Adquirier testantur omnes: vel etenim
 Per proprios casus, vel alienos iuuat
 Discere quid in negotio quouis graui
 Seruare prosit. illa sed periculis
 Referta, neque temere sequenda est alicui;
 Hæc faciliior magis, nec vtilis minus.
 Prudenter ergò facis amice **HIERONYME**,
 Veterum quod adeò sedulò scripta relegis,
 Ex his enim tibi, quicquid exemplo probum
 Prauumue mentes excitare altas valet
 Ardore honesti, vel timore opprobrii,
 Haurire licet, amploque patriæ bono
 Adhibere quondam. Perge sic feliciter,
 Meriturus omnium fauorem, gratias
 Hungariæ, & æternum decus apud posteros.

Amoris fraterni causa f.

Michael- Ioannes Moslehner.

F I N I S.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155596802

Vol. 1

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155596905

Vol. 2

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155597004

Vol. 3

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155597107

Vol. 4

Österreichische Nationalbibliothek

+Z15559720X

Vol. 5

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155597302

Vol. 6

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155597405

Vol. 7

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155597508

Vol. 8

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155597600

Vol. 9

Österreichische Nationalbibliothek

+Z155597703

Vol. 10

Österreichische Nationalbibliothek

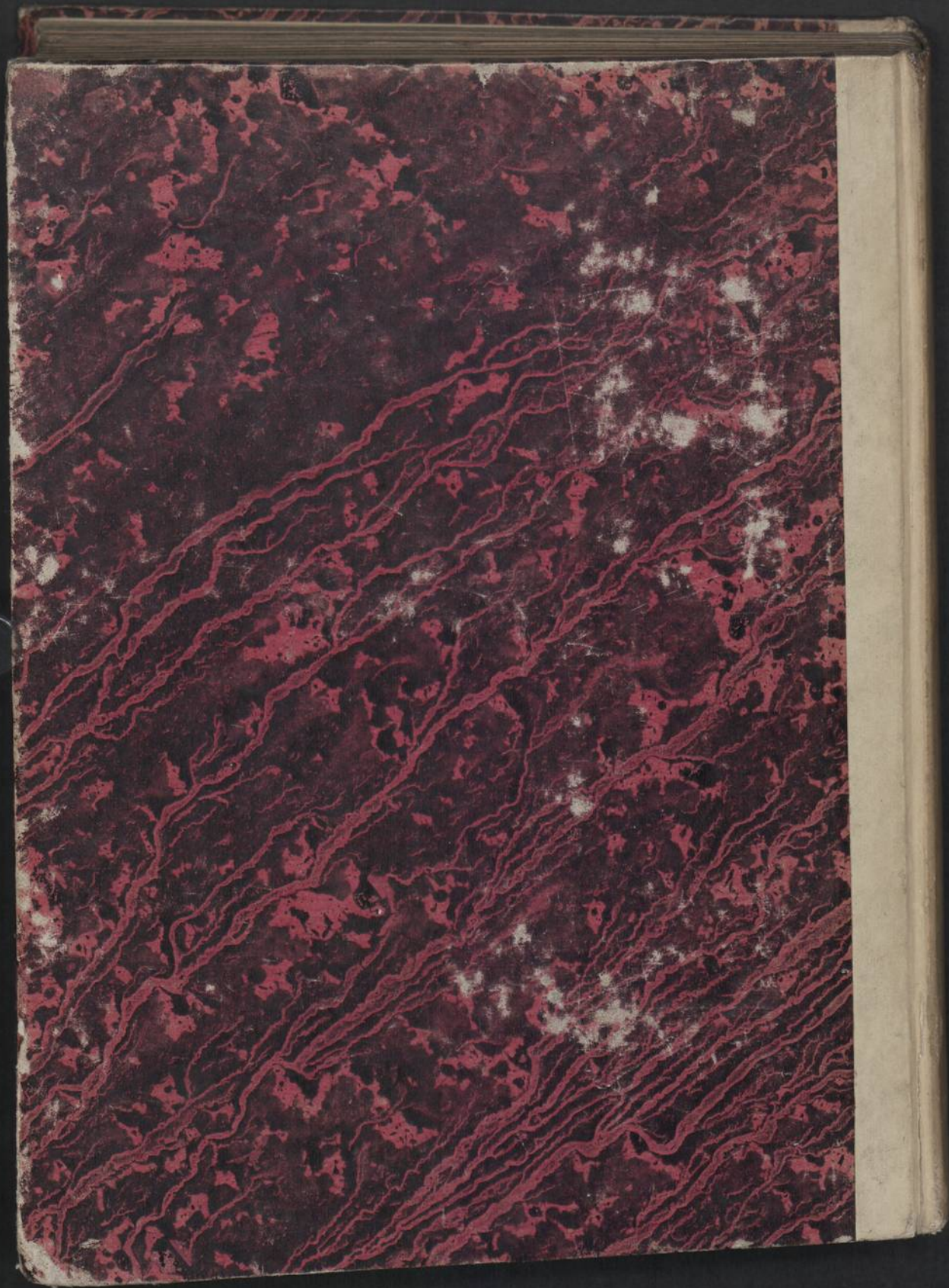
+Z155597806

Vol. 11

2. F. 3. (4.)

Österreichische
Nationalbibliothek

Digitale Services

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

52.F.3. (4)

